

DG Educație și cultură

Programul Cultura

Acest proiect a fost finanțat cu sprijinul
Comisiei Europene.

Această publicație reflectă numai punctul de vedere al
autorului și Comisia nu este responsabilă pentru eventuala
utilizare a informațiilor pe care le conține.

Poate că lucrul cel mai important din biografia lui Alexandre Jardin (n. 14 aprilie 1965, la Neuilly-sur-Seine) este că a fondat în 1999, împreună cu jurnalistul Pascal Guénéé, asociația „Lire et faire lire“ („Să citești și să-i faci să citească“). Este cu atât mai impresionant cu cât Alexandre Jardin nu e numai scriitor, ci și absolvent al Facultății de Științe Politice și cineast.

Nepotul unui om politic cu opțiuni cel puțin discutabile, fiul scriitorului și scenaristului Pascal Jardin și fratele regizorului Frédéric Jardin, Alexandre debutează la numai 20 de ani cu romanul *Bille en tête*. Publică apoi în ritm susținut, cel puțin la doi ani o dată, și își ecranizează unele cărți, printre care și romanul *Fanfan*. O parte din literatura lui – între care și *Cybermaman ou le voyage extraordinaire au centre d'un ordinateur* – e destinată adolescenților. La fel ca tatăl lui, scrie uneori cărți autobiografice, în care încearcă să înțeleagă.

Scrieri principale: *Bille en tête* (1986), *Le Zèbre* (1988), *Fanfan* (1990; Humanitas, 2008), *Le petit sauvage* (1992), *L'Île des Gauchers* (1992), *Cybermaman ou le voyage extraordinaire au centre d'un ordinateur* (1996), *Le Zubial* (1997), *Autobiographie d'un amour* (1999), *Lire pour vivre* (2000), *Mademoiselle Liberté* (2002), *Le roman des Jardin* (2005), *Chaque femme est un roman* (2008; *Fiecare femeie este un roman*, Humanitas, 2009).

Filme: *Fanfan* (1993), *Oui (Da)*, (1996), *Le Prof (Profu')*, (2000).

Marieva Cătălina Ionescu a absolvit Facultatea de Litere a Universității din București, Secția română-franceză. În prezent este doctorandă în Literatură română și redactor de carte. A mai tradus romanele *Incest* și *Rendez-vous* de Christine Angot.

Alexandre Jardin

Romanul familiei Jardin

Traducere din franceză de
MARIEVA CĂTĂLINA IONESCU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Colecție inițiată de Ioana Pârvulescu

Redactor coordonator al colecției: Mona Antohi

Coperta: Andrei Gamarț

Tehnoredactor: Manuela Măxineanu

Corector: Andreea Stănescu

DTP: Emilia Ionașcu

Tipărit la Fedprint

Alexandre Jardin

Le roman des Jardin

© Alexandre Jardin et les Éditions Grasset & Fasquelle, 2005.

All rights reserved.

© HUMANITAS, 2011, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

JARDIN, ALEXANDRE

Romanul familiei Jardin / Alexandre Jardin; trad.: Marieva Cătălina Ionescu. - București: Humanitas, 2011

ISBN 978-973-50-2930-2

I. Ionescu, Marieva (trad.)

821.133.1-31=135.1

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi Carte prin poștă: tel./fax 021/311 23 30

C.P.C.E. – CP 14, București

e-mail: cpp@humanitas.ro

www.libhumanitas.ro

Pentru Laura, bineînțeles.

Totul, în această carte, merită să fie adevărat.
Pentru a povesti despre membrii familiei
mele – care au trăit mereu cu un picior în
ficțiune –, nu aş fi putut să scriu altceva
decât un roman.

A.J.

I
COMEDIA

- *Antoine, încetează cu comedia asta!*
- *Care comedie, domnule marchiz?*

Jean Renoir,
Regula jocului

Timp de mai bine de cincisprezece ani, am fost dezamăgit de mine însumi. Beat de fidelitate și bucuros să dau lecții, mi se întâmpla să calc strâmb. Pasionat de inițiativele romantice, trăiam pe picior mare. Cum am putut să trișez așa? Eroii romanelor mele îmi puneau în practică himerele; iar în confruntarea cu cotidianul capitulam. Consternat că nu eram decât eu, un trecător fără prea multe de spus, mă visam propulsat de credința lor monogamă. Impostor până la capăt, am ajuns chiar să-mi fac din dragoste un fel de religie frenetică, un fundamentalism conjugal pe care l-aș fi propovăduit în propriile-mi cărți. Numai volume destinate să-mi ascundă față de lume condiția de ratat absolut... Necredinciosul care eram predica sperând nebunește să se convertească pe el însuși. Dar într-o zi tot trebuia să încetez cu comedia asta și să-mi revendic dreptul la mărturisire.

Am dat târcoale mult timp acestei cărți integre, începută de două ori și apoi amânată. Să mă înham la un astfel de exercițiu de onestitate ar fi fost ca și cum m-aș fi avântat pe un tobogan. Ce avea să se întâmple cu mine după o asemenea hemoragie de confesiuni? Mă temeam că, odată cu publicarea unui astfel de text, i-aș fi rănit pe cei apropiați și, în același timp, m-aș fi golit dintr-o dată de însăși substanța mea de romancier. De ce să te

încăpățânezi să scrii când nu mai ai nimic de ascuns? Ce să mai spui după ce ai spart abcese de tăcere?

La patruzeci de ani, trăiesc încă imobilizat în copilarie: rămân sub hipnoza talmeș-balmeșului amoros la care am asistat în primii mei ani de viață. Văduvit de acea minunată perioadă, am trăit pe socoteala trecutului familiei mele. Și uneori mi se pare că nu voi epuiza niciodată cecurile de recunoștință pe care le am de semnat pentru membrii clanului meu. Toate romanele scrise până acum nu sunt decât riposte împotriva dezordinii din viața lor sau replici ale cuceririlor lor pasionale. Membrii familiei Jardin – inclusiv personajele episodice care li s-au alăturat de-a lungul timpului – m-au îndatorat cu visuri extraordinare, mult peste puterile mele. Libertatea acestor mari demolatori de principii îmi servește în continuare drept reper.

Copil fiind, am descoperit foarte devreme un abracadabrant repertoriu sentimental. În weekend, trebuia să suport năzbâtiile temerare ale părinților mei la Verdilot, domeniul unde cei doi își înscenau povestea de cuplu. În timpul vacanțelor, o ștergeam în Elveția la bunica, o ființă senzuală, care nu a renunțat niciodată la cele ale inimii. Mergeam la Verdilot ca la cinematograful, iar la Vevey, ca la teatru. Distribuția era uneori inegală ca valoare, dar spectacolul mereu plin de haz; pentru că, orice-ar fi făcut, membrii clanului Jardin aveau comedia în sânge. Acasă la noi erau permise și chiar încurajate până și cele mai grave abateri. Singura convenție era să iubești necugetat și, pe cât posibil, devastator. În fiecare dimineață, aveam trac. Oare existau șanse să devin un adevărat Jardin, să mă dau în spectacol cu talent? Cum să îndepărtez tot ce era limitat în firea mea, infectat de spiritul prudenței? Cum să-mi țin în frâu temerile și să mă transform, la rândul-mi,

într-un salt îndrăzneț, în vanitosul erou al propriilor mele ambiții?

Decorurile principale ale vodevilului nostru familial frapau imaginația celor pentru care erotismul reprezenta un hobby fugar, nu un fanatism. Toate locuințele noastre au fost alese și modificate special pentru a adăposti iubiri periculoase. În acele edificii reorganizate, sexul opus era venerat la capacitate maximă.

Verdelot, fostă mănăstire din secolul al XIV-lea, avea destule camere încât să găzduiască o trupă întreagă de ibovnice și de amanți. Părinții mei, nebuni unul după celălalt, iubeau la plural. Li se părea dezonorant să practice adulterul clandestin și fără mândrie. În acel colțișor secret din Seine-et-Marne, cei doi trăiau, fără să se ascundă unul de celălalt și fără totuși să se trădeze. Împreună, bărbații mamei mele au construit mobila familiei. Toți purtau ceasuri identice, oferite în dar de cel mai bogat dintre ei. Se supuneau la unison visurilor aceleiași femei. Ciudată cooperare a unor artiști și producători de idei... Sub oblăduirea tatălui meu, Vincent, François, Paul și ceilalți au creat, în armonie, o mulțime de lucruri: mese uriașe, scenariile de filme devenite astăzi clasice, romane importante, deși aparent ușoare, comori de pirați pentru copii, moravuri transparente și pasiuni precare. Acel vechi schit închinat timp de șase sute de ani Fecioarei Maria a fost, pentru vreo zece ani, dedicat altui cult – cel al unei femei solare și poligame: mama mea.

A doua casă Jardin constituia un fundal ideal pentru reprezentații din Musset sau pentru lecturi galante din Shakespeare. Mandragora, vila noastră de la 1900 în formă de prăjitură, se afla la granița cantonului Vaud, un fel de Tirol francofon. Acolo, bunica mea, promovată în anul 1976 la rangul de văduvă veselă, a locuit timp

de șaptesprezece ani în bună vecinătate cu ultima amantă a răposatului ei soț. Acasă la familia Jardin, prejudecățile rigide nu-și aveau locul. Orice reflex banal era înăbușit din oficiu. Gelozia trecea drept un sentiment vulgar, rezervat caracterelor de mâna a doua.

În iulie, în fața lacului Léman, ne credeam pe țărmul unei Mediterane în miniatură. Pini și cedrii libanezi dădeau o amprentă orientală locului. Când vara era pe sfârșite, Mandragora se ridica dintre cețuri, în nuanțele fine de cenușiu ale toamnei elvețiene, de-a lungul unei faleze care împrăștie lumină aproape din orice, cu tonuri de gri, în jurul unui lac de cobalt străjuit de Alpi. De la ferestrele noastre, lumea ni se oferea ca printr-un văl transparent. Vevey este un oraș litoral cu deschidere spre un lac ce se străduiește din răspuțeri să macine poalele munților; urbea întoarce spatelul vârfulor acoperite de zăpadă. Deși îndatorată până peste cap, familia Jardin se bucura acolo de un mic port privat, apărat de doi lei din piatră. Răgetele lor minerale mă duceau cu gândul la filmul lui Cocteau *Frumoasa și bestia*.

În acea locuință de bogătași ruinați, aproape ireală și în afara timpului, se putea întâmpla orice. Ramura helvetică a clanului nostru era o adunătură de personaje, un muzeu al anomaliilor. Bunica mea, poreclită Archebuza în semn de omagiu pentru caracterul ei exploziv, avea mania de a picta zâmbete pe fețele vizitatorilor pe care-i considera prea serioși. Au trecut pe acolo destule figuri sumbre: poștașul nostru flegmatic, fețele răvășite ale prostituatelor părăsite, propria mea nutrișoară și cele ale fraților mei în ziua înmormântării tatălui nostru. De la slujba din micul cimitir cu gazon păstrez amintirea ciudată a fizionomiilor noastre retușate. La noi acasă, gravitatea era o greșeală, aproape o

grosolănie. Iluziile optice faciale ale Archebuzei le-au dat mutre vesele până și celor mai serioși dintre miniștrii celei de-a Cincea Republici, care, frecventându-ne, și-au pierdut subit aplombul. Retușarea realului o liniștea probabil pe ciudata mea strămoașă, care avusese mereu înțelepciunea de a fi alergică la supărare...

Ajunsă la amurgul sexual, Archebuza continua să doarmă în fiecare noapte la Mandragora cu toate ferestrele deschise, în caz că vreun hoț lubric ar fi avut bunul-gust să-i redea vertijurile de la șaisprezece ani. Bunică prevăzătoare, le sfătuia în fiecare seară și pe nepoatele ei să facă la fel. Cine știe? Ratarea unui orgasm i se părea începutul decăderii morale. Abstenența trupească la bătrânețe o scandaliza.

La ultimul etaj al Mandragorei, soțul ei, Jean Jardin, zis și Piticul Galben (din cauza staturii mici și a capacității sale impresionante de a fabrica noroc), le distribuia pe atunci candidaților la alegerile prezidențiale valize burdușite cu bancnote, ca în filmele cu gangsteri pe care le scria tatăl meu. Eminentă cenușie de temut, Piticul Galben aducea în salonul nostru banii murdari ai marelui patronat care alimenta partidele politice. Nimeni nu se temea de curiozitatea mea. La nouă ani, știam deja că toate obedițele erau tratate în același mod la noi acasă. Pe atunci, fratele meu vitreg, Emmanuel, aștepta în carapacea lui un destin de amant eroic, mimând sinucideri numai ca să se amuze. Nu ne era interzis nici un joc: de-a spânzurătoarea, Monopoly sau masturbarea în doi recitând din Baudelaire. La etajul întâi, unchiul meu Merlin (acest pseudonim de magician îi trăda caracterul fantast) o făcea din când în când să zboare pe amanta tatălui său, care, peste zece ani, avea să devină amanta lui. Acest inginer autodidact, unic în felul lui, era obsedat să învingă gravitația.

Nefericita era lansată pe verticală, ca un djinn cumsecade. Îndârjit, unchiul meu regla aparatele de iluzionism care aveau să-l ajute să câștige, sub stindardul unui comanditar fascinant, marele premiu mondial pentru magie. Merlin nu a avut niciodată ideea – nesănătoasă după părerea lui – să ajungă la bunăstare cu ajutorul unui loc de muncă obișnuit. Luxul său preferat rămâneau propriile idei, iar condiția de salariat, un chin.

La parter, zigzagam pe trotinetă ca să n-o dărâm pe ilustra locatară, o mumie tremurătoare. Acea fantomă în halat de mătase avea atitudinea seacă a unei aristocrate prusace care credea în dispreț: era însăși fiica lui Wilhelm II, kaizerul cu mustață de la 1914. După ce reușeam să ocolesc acel vestigiu gârbovit al secolului al XIX-lea, o ștergeam uneori pe malul lacului, unde mă aștepta soțul ei apoplectic. Împleticindu-se pe dig, ca un mecanism ramolit, își agita semafoarele de parcă m-ar fi ghidat să manevrez în port o barjă. „*Ach so!*“ protesta el sugrumat de furie. „Când comandam Kriegsmarina în 1914, toată lumea mi se supunea!“ Ceea ce era exact din punct de vedere istoric: această ruină imperială fusese amiral al flotei germane în timpul Primului Război Mondial. Oare câți ani să fi avut artroza lui? Suficient de mulți încât să mă transporte într-un univers de calești, de U-Boots torpilate și de soldați livizi cu plămâni ciuruiți de gaz. Din compasiune și în absența unei flote impunătoare, îi ascultam ordinele. Învățam să frecventez Istoria, cea din vremea lagărelor, și să râd de ea. Apoi, în zilele bune, mă cocoțam pe acoperișul faimoasei căsuțe construite în fundul grădinii, pe care noi o numeam „căbănuța“.

Bunica mea rezerva acea cochetă căbănuță pentru cuplurile ilegite pe care le găzduia cu o grijă aproape

religioasă și cu o etichetă imperturbabilă. Archebuza avea principii: considera că este imoral să nu-i primească așa cum se cuvine pe iubiții clandestini. Puști fiind, vedeam deci defilând în vacanțe amanții și ibovnicele cuplurilor legale care ne erau de obicei oaspeți. O bună parte din clasa politică a anilor '70 venea acolo să se dedea plăcerilor trupești, chiar sub ochii mei. Am învățat astfel să compar meritele soțiilor legitime și ale suplinitoarelor acestora, bătrânii soți neglijenți și legăturile de suflet ale jumătăților lor. Verșorii mei, frații mei și cu mine ne cățărăm pe creasta căbănuței ca să le spionăm hârjonelile printr-un chepeng plasat chiar deasupra patului. Nu mai trăiam deja în copilărie, ci într-o adevărată universitate.

Dar să nu înțelegeți greșit: familia Jardin nu era numai fantezistă, ci a constituit un moment de libertate radicală. Nici unul dintre membrii ei nu s-a conformat vreodată moralei de manual, legilor rebarbative ale fizicii sau căsătoriilor anchilozate. Toți au avut o viață cu grad mare de risc, scutită de conveniențe și ritmată de tribulații luxuriante, politice sau artistice, pe care le dezaprobam uneori, deși aveau strălucirea lor. Majoritatea au vrut să-și stăpânească epoca. Li se părea vital să atragă de partea lor un ministru important, să ocupe un loc într-un panteon oarecare sau să primească aplauze pe vreo estradă a lumii, New York, Paris ori Beijing. În familia Jardin, trebuia neapărat să devii Mozart, Mickey sau Iulius Cezar, să ajungi fără prea multe fasoane rege sau să mori tânăr. Chestiune de eleganță. Sau să epatezi secolul ridicându-te la rangul de amant virtuos... Calea nesigură a îmbogățirii materiale trecea în această familie drept o formă a decăderii. Un Jardin nu avea dreptul să se lase înghițit în fiecare dimineață de un zgârie-nori aparținând unei firme de

Cuprins

I. COMEDIA

Zouzou sau anomalia	23
Zouzou mi-a spus	28
Ambidextrul	31
Papagalul lui Paul Morand	39
Ultimul vals	43
Cravașa domnului și doamnei F.	54
Zouzou mi-a spus	56
Adevăratul fals contract al lui Merlin	59
Viermele solitar al lui Zouzou	67
Maimuța lui Salgues	72
Zaza, rivala lui Zouzou	78
Chipiul lui Couve de Murville	81
Zouzou mi-a spus	84
Pétain, Archebuza și supiera	89
Hitler, fetițele și Hollywood	92
Porția lui Yeti	95
Insuportabila povară de a fi posesor de splină dublă . . .	100

II. NOTA DE PLATĂ

Zouzou mi-a spus	105
Un Jardin de suflet	106
Cel mai mare amant din lume	114

Eu și Vichy	119
Orientarea unui Jardin	126
Cuplul de vizavi.	131
Zouzou mi-a spus	137
Cum să fii normal?	139
Înspăimântătorul om normal	145
Niciodată duminica	151
Zaza și Pointe du Raz	155
Zilele de joi ale lui Zouzou.	162

III. SUPRAVIEȚUIREA

Despre utilitatea credulității	167
Lecția de doliu a Archebuzei	169
Dragule, scrie-mi un roman	173
Louse, bărbații ei și cu mine	180
Supraviețuirea după Vichy	185
Vocea unui nudist grăbit	188
Zouzou mi-a spus	191
Atâta timp cât vor exista posesori de splină dublă	194
Întoarcerea la Mandragora	198
Imprevizibilul Delon	205
Moneda curentă a iubirilor noastre	209
Zouzou mi-a spus	216